

HANDBOEK
ZWALUWKOREN

VOOR HET OPZETTEN VAN JE EIGEN ZWALUWKOOR

2026

philomela
Muziek brengt samen

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 3

INTRODUCTIE 4

VOORKENNIS 5

CONCEPT EN DOELSTELLINGEN 6

HET PROJECT 7
- ORIENTATIE 7
- OPSTART 8
- COMMUNITY BUILDING 10
- EVALUATIE 10
- PRESENTATIE 11
- CYCLUS VOORTZETTEN 12

TOT SLOT 13

BIJLAGE A VOORBEELD BEGROTING ZWALUWKOOR 15

BIJLAGE B VACATURE DIRIGENT ZWALUWKOOR 16

BIJLAGE C VACATURE PROJECTLEIDER ZWALUWKOOR 17

BIJLAGE D EVALUATIEFORMULIER ZWALUWKOOR 19

Dit handboek is mededemogelijk gemaakt door een bijdrage van het Fonds voor Cultuurparticipatie

Het handboek Zwaluwkoren is geschreven en opgesteld door Lars van der Meer met voorkennis van Maite Hes en Natalie Lukkenaer. Stichting Philomela en haar team hebben feedback gegeven op het document en eind verantwoordelijk is directeur Merel Huizinga

VOORWOORD

Amsterdam, juli 2026

Het idee voor het Zwaluwkoor ontstond in 2016, na de grote toestroom van vooral Syrische vluchtelingen. Vrijwilligers van Refugees Welcome Amsterdam vingen mensen op bij Amsterdam Centraal met eten, drinken, dekens en een warme plek.
Met Stichting Philomela wilde ik een muzikale bijdrage leveren. Zo begonnen we het Zwaluwkoor, waar vluchtelingen en Amsterdammers samen zongen. Een van de vrijwilligers van Refugees Welcome werd onze eerste dirigent.

Tot aan corona repeteerde het koor wekelijks bij BOOST Amsterdam, een plek waar nieuwkomers en Nederlanders samen aan integratie werken. In 2019 gaven we in de Mozes en Aäronkerk een ontroerend concert voor omgekomen vluchtelingen:
https://m.youtube.com/watch?v=Il0wolkDLfw&t=14s&pp=2AEOkAIB

Na corona vlogen de Zwaluwen verder en startten we koren in Haarlem, Utrecht, Den Haag en Velzen. Een van die koren startte in een klein café naast een asielzoekerscentrum. Op deze onverwachte plek zongen mensen van over de hele wereld samen. Zo ontstond iets wat je niet kunt plannen: een band.

Eén van onze liederen was *Lamma Bada Yatathanna,* een eeuwenoud Arabisch gedicht op muziek:
……Iets greep onze harten in één oogopslag …….

Vooral deze zin bleef me bij. Want precies dat gebeurde: mensen met verschillende verhalen, talen, herinneringen en dromen waren samen, zongen samen en zagen elkaar.

Een repetitie later bracht een moeder een lied uit de Gaelische traditie mee. Haar dochter was naar de Schotse Hooglanden verhuisd. Ze miste haar, maar voelde zich door het lied weer verbonden met haar achtergrond en de mensen van wie ze hield.

Dat is de kracht van het Zwaluwkoor. Muziek en verhalen brengen mensen bij elkaar. Nieuwkomers bouwen een band op met mensen uit de wijk en wijkbewoners maken van dichtbij kennis met andere culturen. In een tijd van verdeeldheid kiezen wij voor verbinding, dichtbij huis. Repetitie voor repetitie, lied voor lied, mens voor mens.

Dit handboek helpt je om zelf een Zwaluwkoor te beginnen. Je leest over onze kernwaarden en doelen en krijgt praktische uitleg over de weg van opstart tot uitvoering.

We wensen je veel leesplezier en succes met je eigen Zwaluwkoor.

Merel Huizinga

oprichter, directeur Stichting Philomela

INTRODUCTIE

Stichting Philomela

Stichting Philomela gelooft in de kracht en schoonheid van kunst en muziek. Muziek tilt mensen op, ontroert en verbindt dwars door verschillen in cultuur, leeftijd of maatschappelijke achtergrond heen. Philomela maakt sinds 2008 muziek toegankelijk voor iedereen. De stichting doet dit met professionele muziekproducties en betrekt het publiek actief. Wij verbinden mensen met elkaar. Dat is waar Philomela's producties zich in onderscheiden: zij verbinden mensen, culturen, kunstvormen en/of maatschappelijke organisaties door middel van muziek.

De stichting ontwikkelt en produceert inclusieve lange termijn muziekprojecten, vóór en mét haar doelgroepen, waaronder bewoners van zorginstellingen, scholieren en nieuwkomers. Met initiatieven als de Jonge Zwaluwen, Amour en de Zwaluwkoren creëren we laagdrempelige ontmoetingsplekken waar muziek bijdraagt aan welzijn, talentontwikkeling en sociale verbinding. Hiermee bereikt de stichting mensen uit meer dan twintig landen en zetten we muziek in als middel voor gelijke kansen en een inclusieve samenleving.

De Zwaluwkoren

De Nederlandse samenleving wordt steeds diverser (NBBU, 2023). Stichting Philomela benadert deze ontwikkeling niet als een crisis, maar als een kans voor culturele verrijking. Zwaluwkoren bieden een concreet en menselijk antwoord op de vraag hoe onderlinge verbinding tussen verschillende groepen kan ontstaan en duurzaam kan worden vormgegeven. Door samen te zingen ontstaat een gedeelde ervaring die taal, achtergrond en status overstijgt. Muziek creëert een veilige ruimte waarin gelijkwaardigheid vanzelfsprekend is.

Zowel nieuwkomers als Nederlandse wijkbewoners ervaren drempels in het ontmoeten van elkaar. Praktische barrières zoals taal en vervoer, maar ook sociale drempels zoals onzekerheid over deelname en het betreden van een onbekende groep, belemmeren contact. Zwaluwkoren richten zich expliciet op het verlagen van deze drempels en bieden een doorlopende ontmoetingsplek waarin relaties kunnen groeien.

In dit handboek bespreken:

- Hoe de behoefte naar een Zwaluwkoor is ontstaan;
- Wat je nodig hebt om een Zwaluwkoor op te richten;
- Wat het proces is van een Zwaluwkoor;
- Welke obstakels er mogelijk op de weg komen;
- Wat voor soort mensen je nodig hebt.

Dit handboek staat vol waardevolle informatie, maar indien je vragen hebt, kan je contact opnemen met stichting Philomela.

Website: https://www.philomela.nl/

Het concept van de Zwaluwkoren is ontwikkeld door Stichting Philomela en wordt beschermd als intellectueel eigendom van de stichting. Het is toegestaan een koor op te richten onder de naam Zwaluwkoor, mits dit in samenwerking en met toestemming van Stichting Philomela gebeurt.

VOORKENNIS

De samenstelling van de Nederlandse bevolking is de afgelopen decennia ingrijpend veranderd. Ongeveer een kwart van de bevolking heeft momenteel een eerste of tweede generatie migratieachtergrond en deze ontwikkeling zet zich voort (Sociaal en Cultureel Planbureau [SCP], 2024). Steden als Amsterdam, Rotterdam en Den Haag worden door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid aangeduid als 'superdiverse steden', waarin geen enkele groep meer een duidelijke meerderheid vormt (SCP, 2024). Deze demografische diversiteit brengt een rijkdom aan culturen, talen en achtergronden met zich mee, maar vertaalt zich niet vanzelfsprekend in ontmoeting en verbinding tussen mensen onderling.

Een onderzoek van Movisie laat zien dat sociale cohesie in wijken onder druk staat, juist in buurten waar bewoners met uiteenlopende achtergronden naast elkaar leven. Wijkbewoners en nieuwkomers wonen fysiek dicht bij elkaar, maar bewegen zich veelal in gescheiden sociale kringen (Repetur, 2020). Daarentegen kampen nieuwkomers regelmatig met eenzaamheid en sociale uitsluiting en vinden zij het moeilijk duurzame relaties aan te gaan met mensen met een Nederlandse achtergrond (Movisie, 2022). Tegelijkertijd geven wijkbewoners aan nieuwsgierig te zijn naar andere culturen, maar niet goed te weten hoe zij die ontmoeting kunnen aangaan. Taal, onzekerheid en het ontbreken van een gedeelde plek vormen hierbij de voornaamste drempels.

Dit vraagstuk werd in 2018 ook op lokaal niveau zichtbaar en voelbaar. In buurten rondom asielzoekerscentra leefden mensen van over de hele wereld letterlijk naast elkaar, zonder elkaar te kennen. Onderzoek van Movisie en het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA), uitgevoerd in opdracht van het Kennisplatform Integratie & Samenleving, toonde aan dat juist het ontbreken van informele en laagdrempelige ontmoetingsplekken een belangrijke belemmering vormt voor sociale integratie en participatie van statushouders (Van Grinsven & Van Dijk, 2018). Zonder een concrete aanleiding of gedeelde activiteit blijft de afstand tussen mensen groot, zelfs wanneer zij geografisch dicht bij elkaar wonen.

1. Sociaal en Cultureel Planbureau. (2024). Factsheet: Hoe divers is de Nederlandse samenleving? Geraadpleegd via https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2024/06/01/factsheet-hoe-divers-is-de-nederlandse-samenleving
2. Repetur, L. (2020). Wij in de wijk 2: werken aan sociale samenhang in buurten en wijken.
3. Movisie. (2022). Van praktische naar sociale steun aan jonge nieuwkomers. Geraadpleegd via https://www.movisie.nl/artikel/praktische-naar-sociale-steun-aan-jonge-nieuwkomers
4. Van Grinsven, S., & Van Dijk, A. (2018). Culturele interventies gericht op volwassen statushouders: werkzame elementen. Kennisplatform Integratie & Samenleving / Movisie & LKCA. Geraadpleegd via https://www.lkca.nl/publicatie/culturele-interventies-gericht-op-volwassen-statushouders/

CONCEPT & DOELSTELLINGEN

Een Zwaluwkoor is een inclusief (wijk)koor waar oude en nieuwe Nederlanders samen zingen in elkaars taal, met elkaars muziek en met elkaars verhalen. Het koor biedt een laagdrempelige ontmoetingsplek waar mensen met verschillende culturele en sociale achtergronden elkaar op een gelijkwaardige manier leren kennen. Deelname vereist geen muzikale ervaring en er is geen minimaal taalniveau vereist. Iedereen moet direct mee kunnen doen.

Het concept van het Zwaluwkoor is gebaseerd op de kracht van muziek als universele taal. Door samen te zingen ontstaat een gedeelde ervaring die taal, achtergrond en status overstijgt. Deelnemers ademen samen, luisteren naar elkaar en maken gezamenlijk klank. Hierdoor vormt er een lichamelijke en sociale ervaring die verbinding creëert zonder woorden. Daarnaast ontstaat binnen het koor ruimte voor het delen van verhalen van 'thuis', via liederen, anekdotes en emoties. Het repertoire wordt mede samengesteld door de deelnemers zelf. Zij dragen liederen aan uit hun eigen culturele achtergrond en vertellen de verhalen die daarbij horen. Zo wordt culturele diversiteit geen drempel, maar een artistieke kracht.

Wekelijkse repetities vormen de praktische uitvoering van het koor, maar de verbinding wordt juist buiten de repetities bereikt. Informele momenten rondom de repetitie (samen koffie drinken en napraten) zijn een bewust onderdeel van de opzet. Deelnemers nemen actief deel als vrijwilliger en mede-vormgever, waardoor zij zich eigenaar voelen van het koor en zich sterker investeren in de groep. Optredens en open repetities maken het koor zichtbaar in de wijk en betrekken ook familieleden en buurtbewoners.

Door al deze basisprincipes zorgvuldig uit te laten voeren, wordt er een sterk koor neergezet dat een groot onderdeel kan worden van mensen in hun leven. Veel deelnemers omschrijven het Zwaluwkoor als een 'familie'. Een veilige plek van herkenning, plezier en groei.

Het Zwaluwkoor werkt vanuit drie kerndoelstellingen:

1. Het versterken van sociale verbinding tussen mensen van verschillende culturen;
Het kerndoel van de Zwaluwkoren is het verbinden van mensen uit de lokale omgeving met verschillende achtergronden door middel van muziek uit diverse delen van de wereld.

2. Het versterken van gemeenschapsgevoel onder deelnemers en publiek
De koren moeten een connectie bieden voor mensen in en uit de wijk. Mensen die elkaar normaal gesproken niet aanspreken, worden nu verbonden aan elkaar en versterken met elkaar het wijkgevoel.

3. Het vergroten van zelfvertrouwen door het gebruik van de eigen stem
Zang educatie biedt koorleden een alternatieve vorm van zelfexpressie die doorwerkt in het dagelijkse leven. Het Zwaluwkoor beoogt dat deelnemers leren hun stem te gebruiken, zodat zij zich ook buiten het koor toegankelijker opstellen en sneller voor zichzelf opkomen.

PROJECT IN FASEN

In dit hoofdstuk wordt op een praktische wijze het opzetten, uitvoeren en doorontwikkelen van een Zwaluwkoor besproken. Per fase worden tips, aandachtspunten en concrete aanwijzingen geboden om een zo volledig mogelijk stappenplan te bieden. Van concept tot realisatie.

Oriëntatie

Wil je een Zwaluwkoor opzetten? Breng dan eerst de lokale situatie in kaart. Wat speelt er in de wijk, welke initiatieven zijn er al en waar liggen kansen? Dit biedt een helder vertrekpunt voor de verdere ontwikkeling van het koor.

Doorloop hiervoor de onderstaande checklist en neem vóór of na het invullen contact op met Philomela. We denken graag met je mee en werken samen het plan verder uit, zodat Philomela dit kan opnemen in haar begroting.

Ook na de start blijft Philomela betrokken bij de begeleiding en ontwikkeling van het Zwaluwkoor. Zo bouwen we samen aan een koor met een stevige basis, waarbij Philomela de eindverantwoordelijkheid draagt. Werk daarnaast de volgende checklist af

- Zijn er al initiatieven die lijken op het Zwaluwkoor?
- Is er een vergelijkbaar concept al eerder opgezet in de regio?
- Zijn er organisaties die met nieuwkomers werken?
- Beschikt je over mogelijkheden om nieuwkomers te bereiken via een bestaand netwerk?
- Ga in gesprek met buurthuizen, culturele centra, bibliotheken, opvanglocatie enonderzoek of deze mensen dezelfde wens als u delen.
- **Neem contact op met Philomela zodat we dit nieuwe Zwaluwkoor samen tot een succes maken.**

Diverse wijk

Een divers koor begint bij een diverse wijk. De huidige Zwaluwkoren zijn gevestigd in wijken en steden met gemiddeld 6.000 adressen per km² en meer dan 177 nationaliteiten (SCP, 2024). Het opzetten van een Zwaluwkoor in een witte wijk sluit niet aan bij het doel van het concept. Er moeten mensen van verschillende culturele achtergronden samenkomen om verbinding te vinden in hun eigen omgeving. Doe tijdens de oriëntatiefase dan ook gerichte verkenning naar wijken met een gemengde samenstelling van oorspronkelijke bewoners, statushouders, arbeidsmigranten en internationale studenten.

Financiële middelen

Om een Zwaluwkoor op te zetten zijn financiële middelen nodig. Het is verstandig om tijdens de oriëntatiefase in kaart te brengen hoe de financiering van het koor kan worden gerealiseerd. Deelname aan het koor moet kosteloos zijn, zodat het Zwaluwkoor voor iedereen toegankelijk blijft, ongeacht inkomen of financiële situatie.

Breng de financiële mogelijkheden zorgvuldig in kaart en kijk daarbij onder andere naar:

- Fondsen (lokaal, regionaal, nationaal)
- Subsidies (gemeentes, provincies, overheid)
- Donatiecampagne (voordekunst, GofundMe)
- Sponsoren (bedrijven of individuen

Om te bepalen hoeveel financiering benodigd is, dient er een begroting te worden opgesteld. Gezien het sociale karakter van het Zwaluwkoor is het in veel gevallen mogelijk om partijen te vinden die gratis ondersteuning bieden, zo maken de meeste Zwaluwkoren gebruik van een gratis repetitieruimte. De kosten kunnen per koor variëren, maar het is aan te raden deze voor de start van het project overzichtelijk in kaart te brengen. In Bijlage A vind je een voorbeeldbegroting van een Zwaluwkoor.

Opstart

Na de oriëntatiefase en het in kaart brengen van de behoeften in de wijk, is het tijd om concreet aan de slag te gaan. Voor het wekelijks laten plaatsvinden van een Zwaluwkoor zijn de volgende onderdelen noodzakelijk:

- Repetitieruimte
  - Zoek een ruimte die goed bereikbaar is met het openbaar vervoer, een uitnodigende uitstraling heeft en bij voorkeur al beschikt over een bestaand netwerk van buurtbewoners. Denk aan een buurthuis, bibliotheek of cultureel centrum. De ruimte dient voldoende groot te zijn voor een koor, een goed begeleidingsinstrument (bijv. piano of gitaar) te hebben en bij voorkeur een fijne akoestiek te hebben. Doorgaans is het mogelijk een gratis repetitieruimte te vinden. Indien dat niet het geval is, is een vergoeding van €50 - €75 per repetitie gebruikelijk.

- Dirigent
  - Zoek een dirigent die niet alleen muzikaal sterk is, maar ook een oprechte betrokkenheid heeft bij het sociaal-culturele doel van het Zwaluwkoor. Verbinding is het hoofddoel; muziek is het middel. De dirigent is het hart van de repetities en vervult een sleutelrol in het creëren van een veilige en open sfeer. In Bijlage B vind je een vacature met het profiel dat past bij een dirigent van een Zwaluwkoor.

- Eerste leden
  - Om succesvol te starten zijn voldoende koorleden nodig. Een gemiddeld koor telt drie personen per stemgroep (bassen, tenoren, alten en sopranen), wat neerkomt op twaalf deelnemers als ideale startsituatie. Andere opties zijn om met een vrouwenkoor te starten en later mannenstemmen toe te voegen en vice versa. Het is ook mogelijk te beginnen met zeven tot acht leden en actief open repetities te organiseren voor de werving van nieuwe leden. Verspreid hiervoor flyers in de buurt, maak gebruik van sociale media en neem contact op met lokale organisaties die werken met de doelgroep. Schrijf het koor in op zo veel mogelijk online platforms waar mensen op zoek zijn naar sociale of muzikale initiatieven.

- Projectleider

Een projectleider is geen formele vereiste, indien er een betrokken kartrekker aanwezig is die goed is in het delegeren van taken. Toch wordt sterk aanbevolen een projectleider aan te stellen die eindverantwoordelijk is voor alle taken rondom het opzetten en voortzetten van het Zwaluwkoor. De projectleider bewaakt het overzicht, verzorgt de communicatie, legt de verbinding tussen alle betrokkenen, verzorgt de fondsenwerving en stelt de benodigde materialen op. In Bijlage C vindt u een vacatureprofiel voor een projectleider van een Zwaluwkoor.

- Repertoire

Het repertoire van het Zwaluwkoor ontstaat in samenspraak met de koorleden: zij dragen zelf liederen aan uit hun eigen culturele achtergrond en delen de verhalen daarbij. Dit maakt elk koor uniek. Hanteer bij het opbouwen van het repertoire de volgende uitgangspunten:

- Start met toegankelijke wereldmuziek die geen zangervaring vereist
- Vraag bij elke repetitie actief om inbreng van koorleden
- Streef naar liederen in minimaal drie tot vijf verschillende talen
- Combineer eenvoudige nummers met muzikaal uitdagendere stukken
- Documenteer elk lied, inclusief wie het aandroeg en het verhaal erachter

Betrokkenheid leden

Bij de opstart van het koor is het van groot belang de leden direct actief te betrekken bij de inhoud. Vraag hen mee te denken over het repertoire, de sfeer en de organisatie. Maak ook afspraken over of men graag vaste aanwezigheid wilt per repetitie of voor een concert dat gepland staat.

Betrokken leden worden de beste ambassadeurs van het koor en dragen bij aan de werving van nieuwe deelnemers via hun eigen netwerk. Een aandachtspunt hierbij is dat nieuwe leden soms voornamelijk uit hetzelfde netwerk komen, wat de diversiteit van het koor niet bevordert. Stuur in dat geval gericht op het aantrekken van deelnemers uit een bredere, meer diverse omgeving en zoek naar nieuwe wervingskanalen die tot andere verbindingen leiden.

Fondsenwerving uitvoering

Wanneer duidelijk is dat het starten van het koor financieel haalbaar is, is het zaak fondsen aan te schrijven. Denk aan lokale cultuur- en welzijnsfondsen, regionale fondsen en landelijke subsidieverstrekkers.

Indien je geen ervaring hebt met fondsenwerving, kan je op zoek gaan naar personen met relevante ervaring of gebruikmaken van cursussen aangeboden door Cultuur & Ondernemen, de KVK of vergelijkbare instellingen.

TIP!

Overweeg de eerste repetitie om te vormen tot een feestelijke opening om het Zwaluwkoor direct zichtbaar te maken in de wijk. Nodig buurtbewoners, partners en de lokale pers uit. Zorg voor een fotograaf, een toegankelijk repertoire en een warme ontvangst. Een sterke eerste indruk is de meest effectieve manier om nieuwe leden te werven.

Community building / uitvoering

Ter herinnering worden hieronder de kern en de doelstellingen van het Zwaluwkoor nogmaals samengevat:
Een Zwaluwkoor is een inclusief wijkkoor waar mensen van verschillende culturele achtergronden samen zingen in elkaars taal, met elkaars muziek en verhalen. Deelname is gratis en vereist geen muzikale ervaring.

- Kerndoelen
  - Sociale verbinding versterken tussen mensen van verschillende culturen;
  - Gemeenschapsgevoel vergroten onder deelnemers, publiek en de wijk;
  - Zelfvertrouwen vergroten door het gebruik van de eigen stem.

Verbinding is het doel. Muziek is het middel.

De wekelijkse repetities vormen de praktische uitvoering van het project. Een repetitie van 19:00 tot 21:00 uur kent bijvoorbeeld de volgende tijdsindeling:

- 18:45 - 19:00 Inloop met koffie en thee
- 19:00 - 19:30 Vocaal opwarmen en introductie nieuw nummer met achtergrondverhaal
- 19:30 - 20:00 Repertoire repetitie
- 20:00 - 20:15 Pauze
- 20:15 - 21:00 Repertoire repetitie
- 21:00 - 21:15 Napraat

Zoals het schema laat zien, zijn er bewust gespreksmomenten ingepland. Er wordt specifiek tijd gecreëerd waarin deelnemers met elkaar kunnen spreken over het repertoire, hun dag of andere onderwerpen die spelen in een intercultureel koor. Indien een dirigent of projectleider ervaart dat het onderlinge gesprek moeilijk op gang komt, kunnen boeken worden geraadpleegd of kan een externe coach worden ingeschakeld. Uit ervaring blijkt dat het soms effectiever is om een repetitie anders in te vullen, bijvoorbeeld met gezelschapsspellen of een gezamenlijk uitje, om op een alternatieve manier verbinding te stimuleren.

Evaluatie

Evalueer het koor regelmatig, zowel formeel als informeel. De koorleden hebben de belangrijkste stem binnen het Zwaluwkoor. Om hun mening actief te kunnen ophalen, dienen hier vaste momenten voor te worden gecreëerd:

- Check-in gesprekken met de projectleider.
  - De projectleider heeft een objectieve positie en deelnemers ervaren doorgaans de ruimte om zowel aandachtspunten als successen te delen. Aan het begin van de repetitie of na het vocaal opwarmen, wordt een gesprek van circa tien minuten gehouden, waarin iedereen diens mening over de stand van zaken kan geven. De projectleider neemt de punten mee, onderneemt actie en koppelt bij de volgende check-in terug. We bevelen aan dit vier keer per seizoen te doen.

- Evaluatieformulier
  - Eén of twee keer per jaar neemt de projectleider een evaluatie af bij het koor. Het doel is om de deelnemers ook hier als mede-ontwerpers van het koor te positioneren. Aan de orde komen vragen als: wat gaat er goed, wat kan er beter en hoe verloopt de samenwerking met de dirigent en de projectleider? Deelnemers worden altijd gevraagd hun antwoorden te onderbouwen, zodat de feedback bruikbaar is. In Bijlage D vind je een gebruikt evaluatieformulier van de Zwaluwkoren.

Tools voor toegankelijkheid

Toegankelijkheid is een kernwaarde van het Zwaluwkoor en dient structureel geborgd te zijn. Kies een goed bereikbare locatie en biedt waar nodig een reiskostenvergoeding aan voor deelnemers die de kosten van openbaar vervoer of brandstof niet kunnen dragen. Ook communicatie dient toegankelijk te blijven. Spreek met het koor een voertaal af en faciliteer waar nodig vertaalhulp of het gebruik van vertaalapps. Het uitgangspunt blijft dat verbinding altijd prioriteit heeft boven het muzikale resultaat.

Samenwerkingspartners

Het Zwaluwkoor heeft een duidelijk sociaal doel. In Nederland zijn talloze organisaties actief die zich inzetten voor verbinding tussen mensen met verschillende achtergronden. Het is waardevol om als Zwaluwkoor aansluiting te zoeken bij zulke organisaties om bekendheid te vergroten, nieuwe leden te werven en samen te werken aan het gemeenschappelijke doel.

Een recente en betekenisvolle samenwerkingspartner van de Zwaluwkoren is het COA. De wens om activiteiten te organiseren met bewoners van asielzoekerscentra is groot, maar de realisatie vraagt om doorzettingsvermogen. Bewoners van asielzoekerscentra hebben veel aan hun hoofd en kunnen niet altijd de structurele betrokkenheid geven dat bij een koor vereist is. Het COA kampt bovendien met een grote werkdruk door personeelstekort en maatschappelijke druk. Ondanks dat kan het Zwaluwkoor een waardevolle aanvulling zijn voor bewoners en medewerkers van een asielzoekerscentrum. In de beginfase zal de opkomst beperkt zijn, maar naarmate de repetities een vaste plek innemen in het weekprogramma en bewoners en koorleden elkaar beter leren kennen, groeit de samenwerking uit tot een duurzame verbinding.

Presentatie

Nadat het Zwaluwkoor een periode heeft gerepeteerd, is een optreden een motiverend moment voor de koorleden om hun ontwikkeling te tonen aan vrienden, familie en buurtbewoners. Gemiddeld verzorgt een Zwaluwkoor drie optredens per seizoen, dat van september tot juli loopt.
Een optreden is een belangrijk visitekaartje voor het koor en kan worden ingezet voor lokale zichtbaarheid, de werving van nieuwe leden en het ondersteunen van lokale initiatieven of goede doelen. Een goede voorbereiding is essentieel. Houd bij het organiseren van een optreden rekening met de volgende punten:

- Voorzie het concert van toegankelijk en divers repertoire dat de verscheidenheid van het koor weerspiegelt;
- Regel een goede fotograaf bij elk optreden, zodat de impact zichtbaar wordt voor fondsen, partners en nieuwe leden.;
- Zorg voor een goed marketingplan om publiek te werven. Fysieke flyers die de koorleden kunnen uitreiken aan hun gasten en buurtbewoners werken altijd heel goed.

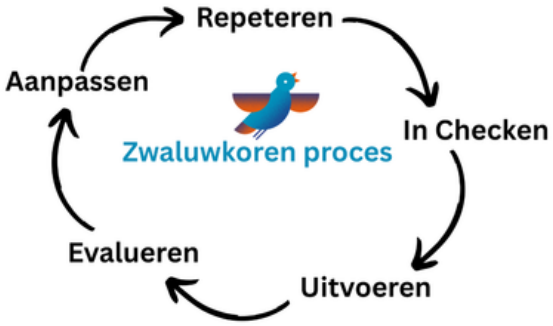
belang van een presentatie

Een optreden werkt bovendien drempelverlagend voor nieuwe deelnemers. Voor de koorleden biedt het een concreet doel om naartoe te werken en een gelegenheid om hun groei zichtbaar te maken. Voor het koor als geheel is een optreden een podium om de missie uit te dragen, media-aandacht te genereren en een stap dichter bij de gestelde doelstellingen te komen.

Cyclus voorzetten

Een seizoen van het Zwaluwkoor loopt van september tot juli en volgt de schoolvakanties. In onderstaand model staat de cyclus van het Zwaluwkoor grafisch weergegeven:

Zoals het model laat zien, is evalueren en aanpassen een van de belangrijkste stappen in de cyclus. Het model van de Zwaluwkoren blijft alleen effectief wanneer er voortdurend wordt geluisterd naar de wensen van het koor en de kerndoelen worden gewaarborgd.
Om koorleden langdurig betrokken te houden en een duurzaam koor te realiseren, zijn naast evaluatie de volgende acties van belang:

- Altijd actief nieuwe leden te werven, ook als het koor al goed loopt;
- Regelmatige check-in sessies houden met de deelnemers om te horen wat er speelt;
- De dirigent en projectleider regelmatig met elkaar te laten afstemmen over de ontwikkeling van de groep;
- Eén à twee keer per jaar een uitgebreidere evaluatie te organiseren met de koorleden.

Het administratief bijhouden van de ontwikkelingen en de status van het koor levert waardevolle inzichten op voor het meten van de duurzaamheid. Vat aan het einde van elk seizoen samen wat er is bereikt: hoeveel deelnemers, hoeveel optredens en welke nieuwe verbindingen zijn er ontstaan? Een foto, een quote van een deelnemer of een korte video maakt de impact tastbaar. Wanneer de huidige situatie wordt vergeleken met de oriëntatiefase, wordt duidelijk welke impact het koor heeft gehad op de omgeving.

TOT SLOT

Wij danken je hartelijk voor het lezen van dit handboek. Het opstellen ervan was mogelijk dankzij de inzet, de verhalen en de ervaringen van iedereen die de afgelopen jaren onderdeel is geweest van de Zwaluwkoren. De koorleden, de dirigenten, de vrijwilligers en de partnerorganisaties die samen dit concept hebben doen groeien.

Wij leven in een tijd waarin verdeeldheid soms luider lijkt te spreken dan verbinding. Juist daarom geloven wij in de kracht van kleine, lokale ontmoetingen. Een kopje koffie na de repetitie, een lied in een taal die je niet spreekt maar wel voelt, een nieuw gezicht dat de volgende week terugkomt. Het zijn deze momenten die het verschil maken, niet voor de grote wereld, maar voor de mensen die er deel van uitmaken. Wij hopen dat dit handboek je inspireert om die verbinding ook in uw eigen omgeving op te zoeken. Een samenvatting van alle stappen voor het starten van je eigen zwaluwkoor vind je hieronder.

Samenvatting

Oriëntatie

- Onderzoek de lokale situatie en breng bestaande initiatieven en organisaties in kaart;
- Kies een diverse wijk met een gemengde bevolkingssamenstelling;
- Breng de financiële mogelijkheden in kaart en stel een begroting op.

Opstart

- Zoek een geschikte repetitieruimte, bij voorkeur gratis en goed bereikbaar;
- Vind een sociaal betrokken dirigent met muzikale en menselijke kwaliteiten;
- Werf de eerste koorleden via flyers, sociale media en lokale organisaties;
- Stel een projectleider aan als eindverantwoordelijke;
- Betrek leden direct bij de inhoud van het koor;
- Schrijf fondsen aan voor de financiering van de uitvoering;
- Overweeg een feestelijke opening om het koor zichtbaar te maken in de wijk.

Community building / uitvoering

- Houd de kerndoelen altijd in het oog: verbinding, gemeenschapsgevoel en zelfvertrouwen;
- Structureer repetities met bewuste gespreksmomenten en informele ontmoeting;
- Evalueer regelmatig via check-in sessies en jaarlijkse evaluatieformulieren;
- Borg toegankelijkheid via een bereikbare locatie, reiskostenvergoeding en meertalige communicatie;
- Zoek aansluiting bij lokale partnerorganisaties.

Presentatie

- Organiseer drie optredens per seizoen met divers en toegankelijk repertoire;
- Zorg voor fotografie en een marketingplan bij elk optreden;
- Gebruik optredens als middel voor zichtbaarheid, ledenwerving en missie-uitdragen.

Cyclus voortzetten

- Blijf actief nieuwe leden werven;
- Houd regelmatige check-in sessies en jaarlijkse evaluaties;
- Documenteer de voortgang en vergelijk met de beginsituatie;
- Stem dirigent en projectleider regelmatig op elkaar af.

Copyright zwaluwkoren

Het concept van de Zwaluwkoren is ontwikkeld door Stichting Philomela en wordt beschermd als intellectueel eigendom van de stichting. Het is toegestaan een koor op te richten onder de naam *Zwaluwkoor*, mits dit in samenwerking en met toestemming van Stichting Philomela gebeurt. Wanneer een koor onder een andere naam wordt opgericht maar gebruik maakt van de methodiek, werkwijze of het concept van de Zwaluwkoren zoals beschreven in dit handboek, dient Stichting Philomela altijd te worden vermeld als de oorspronkelijke bedenker en ontwikkelaar van het concept. Voor vragen over samenwerking of gebruik van het concept kun je contact opnemen via www.philomela.nl.

DANK JE WEL!

BIJLAGE A VOORBEELDBEGROTING ZWALUWKOOR

Stichting Philomela
Begroting Dekkingsplan Zwaluwkoren
Kalenderjaar 2026

a) Kengetallen

Aantal	Omschrijving	Totaal	
40	repetities per jaar	40	repetities per jaar
15	reiskosten dirigent	€ 16,50	reiskosten dirigent
4	aantal concerten per jaar	4,00	concerten per jaar
	vergoeding dirigent per repetitie	€ 208,00	vergoeding dirigent per repetitie
	vergoeding dirigenten concerten	€ 208,00	vergoeding dirigenten concerten
	communicatie, pers, publiciteit	€ 73	per uur
	consumptie repetitie	€ 5	consumpties repetitie
1	vrijwilligersvergoeding	€ 1.000	per jaar
	fotograaf per evenement	€ 124,80	per concert
	bladmuziek printen & mapjes	€ 250,00	per jaar
	flyers printen	€ 300	per jaar
	nieuwe instrumenten en onderhoud/reparaties	€ 500	per jaar
	reiskosten koorleden	€ 33,00	per repetitie
	projectleider per uur	€ 62,40	per uur
4	projectleiding	176	44 weken per jaar, 4 uur per week
44	relatiebeheer fondsen en donateurs	€ 88,40	44 weken per jaar, 1 uur per week

b) Begroting

Categorie	Omschrijving	aantal	bedrag	totaal per koor
Kosten voorbereiding uitvoeringen	dirigent repetities	40	€ 208	€ 8.320
Kosten voorbereiding uitvoeringen	bijdrage nieuwe instrumenten en onderhoud/reparaties	1	€ 500	€ 500
Kosten voorbereiding uitvoeringen	bladmuziek printen & mapjes	1	€ 250	€ 250
Kosten voorbereiding uitvoeringen	consumpties tijdens repetities	40	€ 5	€ 200
Kosten uitvoeringen	vergoeding dirigenten concerten	3	€ 208	€ 624
Onkostenvergoedingen	reiskosten dirigent - repetities	40	€ 16,50	€ 660
Onkostenvergoedingen	reiskosten koorleden	40	4,00	€ 160
Onkostenvergoedingen	reiskosten concerten - koorleden en dirigent	3	€ 50	€ 149
Vrijwilligersvergoeding	vrijwilliger, 1 per koor	1	€ 1.000	1000
Kosten publiciteit en marketing	flyers printen	1	€ 300	€ 300
Kosten publiciteit en marketing	foto's bij evenementen	4,00	€ 124,80	€ 499
Projectleiding	projectleider, 4 uur per week	176	€ 62	€ 10.982
Projectleiding	relatiebeheer fondsen en donateurs	44	€ 88	€ 3.890
	Totale kosten			**€ 27.534**

BIJLAGE B VACATURE DIRIGENT ZWALUWKOOR

Wie zijn wij
Stichting Philomela gelooft in de kracht van muziek als middel voor verbinding. Wij ontwikkelen inclusieve muziekprojecten voor en met mensen van uiteenlopende culturele en sociale achtergronden, waaronder de Zwaluwkoren: wijkkoren waar oude en nieuwe Nederlanders samen zingen in elkaars taal, met elkaars muziek en verhalen. Deelname is gratis en toegankelijk voor iedereen.

Wie zoeken wij
Wij zoeken een dirigent die meer is dan een muzikaal leider. Je bent het hart van de repetities en de spil van de gemeenschap die het Zwaluwkoor vormt. Je creëert een veilige, open en warme sfeer waarin mensen van verschillende achtergronden zich welkom voelen en durven meedoen. Je begrijpt dat verbinding het hoofddoel is en dat muziek het middel is om dat te bereiken. Je bent in staat om een diverse groep mensen — met verschillende taalniveaus, muzikale ervaringen en culturele achtergronden — samen te brengen en te laten groeien, zowel muzikaal als menselijk.

Wat breng je mee
Muzikale kwaliteiten
- Een conservatoriumdiploma koordirectie of een vergelijkbare opleiding
- Ervaring met het dirigeren van vier- tot achtstemmige a-capella muziek
- Een scherp muzikaal gehoor en gerichte werkvormen voor ritme, zuiverheid en klankkleur
- Brede kennis van muziek van over de hele wereld en het vermogen die kennis enthousiast over te brengen
- Een eigen muzikale visie per nummer, die je overtuigend weet te delen
- Praktische zang-technische vaardigheden op het gebied van stemvorming
- De mogelijkheid om repetities te ondersteunen met een toetsinstrument

Persoonlijke eigenschappen
- Besluitvaardig, enthousiast en betrokken, met gevoel voor humor
- Open voor inspraak van koorleden en je haalt energie uit samenwerking
- Je onderschrijft de waarden van het koor: ambitie, focus, betrokkenheid, plezier en eerlijkheid

Sociale en verbindende kwaliteiten
- Je hebt een oprechte interesse in mensen en hun verhalen
- Je bent in staat om een veilige en inclusieve omgeving te creëren waarin iedereen zich gezien voelt
- Je bent sensitief voor culturele verschillen en weet daar respectvol en nieuwsgierig mee om te gaan
- Je signaleert wanneer iemand zich buitengesloten voelt en weet hier actief op in te spelen
- Je werkt prettig samen met de projectleider en denkt mee over de bredere ontwikkeling van het koor

Herken jij jezelf in dit profiel? Neem contact op via www.philomela.nl.

BIJLAGE C VACATURE PROJECTLEIDER ZWALUWKOOR

Wie zijn wij
Stichting Philomela gelooft in de kracht van muziek als middel voor verbinding. Wij ontwikkelen inclusieve muziekprojecten voor en met mensen van uiteenlopende culturele en sociale achtergronden, waaronder de Zwaluwkoren: wijkkoren waar oude en nieuwe Nederlanders samen zingen in elkaars taal, met elkaars muziek en verhalen. Deelname is gratis en toegankelijk voor iedereen.

Wie zoeken wij
Ben jij sociaal en cultureel betrokken en wil je bijdragen aan het samenbrengen van verschillende culturen in de Nederlandse samenleving? Stichting Philomela is op zoek naar een enthousiaste en proactieve projectleider voor de Zwaluwkoren. In deze koren zingen locals en nieuwkomers samen, waarbij ieders culturele diversiteit wordt gevierd en ieder mens welkom is. Als projectleider stuur je een betekenisvol maatschappelijk project aan, met verantwoordelijkheid voor de duurzame stabiliteit van de koren en ruimte voor eigen initiatief en creatieve invulling. Je werkt als freelancer binnen het team van Stichting Philomela. Stuur uiterlijk 15 februari een e-mail naar huizinga@philomela.nl met je cv en motivatiebrief.

Wat ga je doen?
Je bent verantwoordelijk voor de vier Zwaluwkoren in Amsterdam, Utrecht, Haarlem en Velsen. Concreet betekent dit:

- Je bewaakt de voortgang van het project en houdt overzicht over alle lopende processen, van repetities tot optredens en samenwerkingen
- Je vertaalt de doelstellingen van het Zwaluwkoor naar een concrete en haalbare projectplanning
- Je verzorgt de fondsenwerving: je schrijft aanvragen, onderhoudt contacten met subsidieverstrekkers en bewaakt de financiële gezondheid van het project
- Je werft nieuwe koorleden uit diverse culturele groepen, met een focus op nieuwkomers, en ontwikkelt hiervoor gerichte wervingsstrategieën
- Je onderhoudt structureel contact met dirigenten, koorleden en partnerorganisaties rondom de koorlocaties
- Je legt afspraken vast, zorgt voor tijdige informatievoorziening aan alle betrokkenen en stelt benodigde materialen op zoals flyers, programmaboekjes en repetitieplanningen
- Je organiseert en woont repetities, open bijeenkomsten en optredens bij
- Je voert regelmatig check-in gesprekken met koorleden en verwerkt de uitkomsten in concrete verbeteracties
- Je deelt je uren flexibel in, waarbij kantoorwerkzaamheden worden afgewisseld met aanwezigheid bij culturele en sociale activiteiten

BIJLAGE C VACATURE PROJECTLEIDER ZWALUWKOOR

Wat breng je mee?

Projectmanagement

Je brengt structuur aan in complexe projecten en houdt het overzicht van voorbereiding tot uitvoering. Je werkt georganiseerd, stelt prioriteiten en weet mensen, middelen en planning effectief op elkaar af te stemmen.

Fondsenwerving en schrijfvaardigheid

Je hebt aantoonbare ervaring met het schrijven van fondsaanvragen of vergelijkbare projectdocumentatie. Je weet de missie van een project overtuigend over te brengen op papier.

Financieel inzicht

Je bewaakt budgetten, maakt afgewogen keuzes in de inzet van middelen en houdt de financiële administratie nauwkeurig bij.

Communicatieve vaardigheid

Je communiceert helder en stemt soepel af met uiteenlopende partijen — van koorleden en dirigenten tot fondsmedewerkers en buurtorganisaties. Je weet iedereen op de juiste manier te informeren en te betrekken.

Probleemoplossend vermogen

Je blijft kalm onder druk, schakelt snel en vindt praktische oplossingen wanneer situaties veranderen.

Sociaal en cultureel bewustzijn

Je hebt oprechte interesse in mensen met verschillende achtergronden en begrijpt de uitdagingen en kansen van interculturele samenwerking. Je bent sensitief voor culturele verschillen en weet een inclusieve omgeving te bevorderen.

Minimale vereisten

- Uitstekende beheersing van de Nederlandse taal; kennis van het Engels is een pré
- Minimaal twee jaar relevante werkervaring in projectmanagement, community building of fondsenwerving
- Affiniteit met muziek, cultuur en maatschappelijke vraagstukken rondom integratie en inclusie
- Beschikbaar voor 12–16 uur per week als freelancer

Herken jij jezelf in dit profiel? Neem contact op via www.philomela.nl.

BIJLAGE D EVALUATIEFORMULIER ZWALUWKOOR

Lieve Zwaluw! We zijn heel blij met jouw deelname aan het koor. We willen graag weten wat er goed gaat, en wat er beter zou kunnen. Dit is een anonieme evaluatie. Alvast bedankt voor het delen van jouw mening. We kijken uit naar het volgende seizoen!

Dear Zwaluw! We are happy that you are part of this choir. We'd like to know what is going well, and what could be improved. This is an anonymous evaluation. Thank you in advance for sharing your opinion. We are looking forward to singing with you again soon!

- In welk Zwaluwkoor zing je mee? *

Amsterdam
Haarlem
Utrecht
Velsen

- I feel welcome and included in the Zwaluwkoren.

1 2 3 4 5
Niet mee eens (I completely don't agree)
Helemaal mee eens (I fully agree)

  - Motivate your answer *

- The choir feels like a safe space where I can express myself freely. I'm encouraged to learn and grow, even when I make mistakes. *

1 2 3 4 5

  - Motivate your answer *

- As choir members from all over the world, I feel that our cultural differences are respected and valued in the choir.

1 2 3 4 5

  - Motivate your answer *

- I feel involved in shaping the choir's musical direction *

1 2 3 4 5

  - Motivate your answer *

Wat betekent zingen in het Zwaluwkoor voor jou?
What does singing in the Zwaluwkoor bring you?

Hoe ervaar je de repetities?
How do you experience the rehearsals?

Hoe ervaar je de samenwerking met de projectleider en Philomela?
How do you experience the collaboration with the projectleader and Philomela?

BIJLAGE D EVALUATIEFORMULIER ZWALUWKOOR

Wat vind je dat er goed gaat?
What do you think is going well?

Wat kan er volgens jou beter en hoe kunnen we dat beter doen?
What could be improved and how could we make that improvement happen?

Wat zou je graag volgend seizoen willen doen / bereiken? (bijv. meer concerten, meer nieuwe leden, meer diversiteit)
What would you like to do / achieve next season? (e.g. more concerts, more new members, more diversity)

Zou je een leuke herinnering of anekdote over het Zwaluwkoor met ons kunnen delen?
Could you share a precious memory about singing in a "Zwaluwkoor" with us?

Heb je een idee voor een lied wat we aan ons repertoire kunnen toevoegen? Heb je toevallig ook bladmuziek?
Do you have a song suggestion for our repertoire? Do you also have the sheet music by any chance?

Is er nog iets anders wat je met ons wilt delen dat niet eerder ter sprake is gekomen?
I*s there anything else that you would like to share with us that you didn't get to mention before?*